

Mdhihiriko wa U-Naijeria katika Video za Nyimbo za Muziki wa Kizazi Kipya nchini Tanzania

Gervas A. Kasiga¹

Ikisiri

Makala hii inajadili mdhihiriko wa U-Naijeria katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Utafiti wa makala hii uliendeshwa kitaamuli. Makala ilitumia usanifu wa kifenomenolojia, ambapo tafakuri ilikuwa ni kiini katika kuhusisha na kutoa majawabu ya taarifa mbalimbali zilizochunguzwa. Misingi ya Nadharia ya Uhalisia ilitumika katika ukusanyaji na uchambuzi wa data za utafiti wa makala. Katika uainishaji wa matokeo ya utafiti, mdhihiriko wa U-Naijeria katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania ulibainika katika vipengele vya mavazi, ala na midundo ya muziki, mitindo ya kiuchezaji, mandhari, utumiwaji wa vifaa vya kijukwaa na matumizi ya lugha. Mwisho, imependekezwa kuwa ni muhimu kwa wasanii wa muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania kuhusisha vipengele vya utamaduni katika uundaji wa video zao ili kuwezesha ukuzaji wa sanaa, mila, desturi na maadili ya Kitanzania.

1.0 Utangulizi

Katika makala hii, dhana ya U-Naijeria imetumika kufafanua hali ya utayarishaji wa video za nyimbo nchini Naijeria. Utayarishaji huo kwa kiasi kikubwa, unahusisha maisha na tamaduni za jamii zinazopatikana nchini humo. Tamaduni hizo humakinikia jamii kubwa tatu za Kinaijeria ambazo ni Wahausa, Wayorùbá na Waigbo (Haynes na Oonokome, 2000). Pia, U-Naijeria katika makala hii, umezimumuisha filamu za kivideo na video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili za Kitanzania zenye kufuata unukuzi wa motifu na mitindo ya utayarishaji wa video za Kinaijeria (Kasiga, 2022). Katika video za Kiswahili za Kitanzania, unukuzi huo wa motifu na mtindo wa Kinaijeria huenda pamoja na uchoaji wa maudhui yanayopatikana katika nchi hiyo.

Video za nyimbo za muziki ni filamu fupi zinazosanwa ili kuutangaza wimbo wa msanii (Hornby, 2018). Awali, video za nyimbo za muziki zilikuwa zikitayarishwa kwa dhima ya kuutangaza wimbo wa mwanamuziki kupitia njia ya

¹ Mhadhiri Mwandamizi, Idara ya Kiswahili, Chuo Kikuu cha Dodoma, Tanzania.

Barua pepe: kassiga@googlemail.com

runinga. Hivi sasa, kutokana na ukuaji kwa sayansi na teknolojia pamoja na njia nyingine za kimawasiliano, video za nyimbo zinaweza kupakiwa katika mitandao ya kijamii kama vile: *YouTube, Instagram, Facebook* na *Vimeo*. Aghalabu, katika video ya wimbo huwa na matendo ya kuigizwa yanayofanywa na mwanamuziki wa wimbo husika au wahusika wengine wakiyaigiza matukio yanayotokana na ujumbe au masimulizi ya mashairi ya wimbo na midundo ya wimbo husika (Mkoli, 2005).

Muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili ni aina ya muziki wenye maudhui yanayowahusu vijana. Aina hii ya muziki hupendwa zaidi na vijana (Kasiga, 2021). Muziki huu umetokana na muziki wa kufokafoka, yaani *Hip Hop* kutoka nchini Marekani (Kasiga, 2022). Kukua na kuenea kwake kumeleta mitindo mbalimbali yenye asili ya Tanzania na kigeni. Mitindo hiyo ni kama vile: *Rege, R&B, Afrobeat*, na *Dancehall*. Hivi sasa kumeibuka mtindo mpya wa *singeli* ambao umechanganya mitindo ya asili ya Kitanzania kama vile taarabu na dansi (Omari, 2009; Kasiga, 2022). Bongofleva ni lakabu ya muziki huu (Mangesho, 2003; Omari, 2011).

Katika ukuaji wa fasihi nchini Tanzania, maendeleo ya sayansi na teknolojia yameleta athari katika fasihi ya Kiswahili (Mrikaria, 2007; Kasiga, 2018). Athari hizo zinatokana na urahisi wa mwingiliano wa tamaduni kupitia sanaa. Mwingiliano huu umekuwa ukisukumwa na uanzishwaji wa vituo vya redio, vituo vya runinga, pamoja na mitandao ya kijamii. Jambo hili limeleta athari katika muonekano na uwasilishaji wa fasihi ya Kiswahili kupitia video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili (Kasiga, 2021). Jamii zenye nguvu na zilizoendelea kiuchumi, zimekuwa na nguvu ya kuathiri tamaduni nyingine kupitia sanaa. Muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nao umekuwa na mionekano anuai. Umekuwa ukibeba taswira ya Kimarekani, Kikongo DRC, Kiafrika Kusini, na hivi sasa Kinaijeria. Hivyo basi, katika makala hii, ilionekana ni muhimu suala la mdhihiriko wa U-Naijeria katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania kuchunguzwa. Uamuzi wa uchunguzi wa U-Naijeria ulifikiwa kutokana na nyimbo za muziki wa kizazi kipya zinazovuta hadhira kwa hivi sasa, kubainika kubeba mitindo ya Kinaijeria katika utunzi na uwasilishaji wake. Hali hiyo, iliamsha kiu ya kuona umuhimu wa kufanya utafiti wenye mada tajwa ili kuongeza wigo wa tafiti za kitaaluma na tija za kisekta katika eneo la fasihi ya Kiswahili, tasnia ya muziki wa kizazi kipya, pamoja na utamaduni nchini Tanzania.

1.1 Uhusiano wa Utamaduni na Fasihi

Utamaduni unahusisha njia zote za maisha na kuishi kwa mwanadamu. Kwa mintarafu hiyo, kila kijenzi cha utamaduni kina nafasi muhimu kwa jamii inayotaka utamaduni wake ukue, utambulike, na ujiuze kwa wanajamii walioko nje ya utamaduni husika (Kasiga, 2013). Kimsingi, utamaduni ni mjumuiko wa namna watu walivyo na

wanavyojipambanua dhidi ya jamii nyingine. Zaidi, utamaduni huweka pamoja mila na imani zinazowatofautisha watu wa jamii moja na nyingine zinazowazunguka.

Utamaduni aghalabu husambazwa kupitia lugha, vifaa vya kimila, sheria na maadili ya kijamii, matambiko, taasisi za kijamii, pasi na kuisahau sanaa (Kasiga na Luhwago, 2020). Kupitia mambo hayo, utamaduni hurithishwa kutoka kizazi kimoja hadi kingine. Kimsingi, utamaduni hukatiza katika mjumuiko wote wa kimaisha unaotendwa na wanajamii iwe kwa umri wao, jinsia zao au kipindi fulani cha muda (Ntarangwi, 2004). Ndani ya jamii, utamaduni wa watu fulani hubeba maana maalumu na dhima kubwa kwao. Kwa mantiki hiyo, upekee wa kijamii hujipambanua kupitia masuala wanayoyaamini sanjari na mambo wanayoyatenda kila siku. Vilevile, utamaduni hufanya mawasiliano ya kijamii yatafsirike na kueleweka kirahisi (Donna, 1992). Uelewekaji huo thabiti huibua mafanikio katika ubunifu wa kisayansi na kisanaa uliojengwa kwa muktadha na mantiki yao ya kijamii (Kasiga, 2022). Utukuzaji, udhihirikaji na ukuzaji wa mila na desturi za kijamii, kwa kiasi kikubwa, hujibainisha katika nyimbo za kijamii kupitia matukio na sherehe za kijamii kama vile jando na unyago. Ndani ya mifumo hiyo ya kisanaa ya jamii, thamani ya kijamii huweza kuidhihirisha hadhi yake kupitia lugha yake inayoupambanua utamaduni husika.

Hivyo basi, fasihi nayo kama kipengele muhimu katika utamaduni, ina uhusiano mkubwa na shughuli za kiuchumi, mifumo wa kisiasa, mila na desturi, mavazi, vyakula, imani za dini, na mambo mengine yote yanayohusiana na maisha ya kijamii. Uhusiano baina ya fasihi na utamaduni hutokana na ukweli kuwa utamaduni wa jamii huibua tanzu mbalimbali za kifasihi (Samwel, 2015). Fauka ya hayo, utamaduni huenda mbali zaidi katika kutoa tafsiri na mantiki ya tanzu za kifasihi. Vilevile, utamaduni wa jamii huathiri uteuzi wa lugha katika kazi za fasihi sambamba na kusababisha mabadiliko katika fasihi. Kwa ufupi, utamaduni wa jamii hubebwa na kupambanuliwa na kazi za kifasihi. Muonekano mzima wa kazi ya kifasihi hutegemea utamaduni wa jamii husika. Mawasiliano yanayotokana na utamaduni huwa na athari kubwa katika ujenzi wa tabia na muonekano wa mwanajamii. Mawasiliano haya huchukuliwa na mwanajamii kupitia mafunzo mbalimbali yanayojumuisha ujifunzaji, uigaji, pamoja na mifumo mingine ya kisasa ya kijamii ya kusambaza taarifa. Hivyo, mifumo ya kisasa ya mawasiliano ya kijamii isipotazamwa vema, badala ya kukuza utamaduni fulani wa kijamii huweza kwenda kinyume chake na kufanya utamaduni husika ushindwe kupiga hatua. Jambo hilo husababisha utamaduni huo udumae, uharibu maadili ya jamii, na hatimaye kuifanya jamii iwe mateka dhidi ya tamaduni ngeni zinazojipambanua kupitia sanaa yao.

2.0 Methodolojia

Makala hii imetumia mkabala wa kitaamuli kuendesha utafiti wake. Pia, ilijikita katika usanifu wa kifenomenolojia. Kupitia mkabala wa kitaamuli, tafakuri ilikuwa ni kiini katika kuhusisha na kutoa majawabu ya taarifa mbalimbali za kitafiti zilizochunguzwa (Dawson, 2002). Ufenomenolojia ulitumiwa kutokana na utafiti huu kujishughulisha na maisha ya binadamu na namna ya kuufahamu ulimwengu kulingana na uzoefu halisi wa maisha ya watu (Cresswell, 2012). Taarifa zilikusanywa na kuchambuliwa kwa njia ya maelezo. Uchunguzi wa mdhihiriko wa U-Naijeria umeakisi mitazamo ya wahojiwa kulingana na uzoefu na mitazamo yao kuhusu usikilizaji na utazamaji wao wa video za nyimbo za muziki wa kizazi

kipya za Kiswahili za Kitanzania. Mbinu za utafiti za maktabani na uwandani zilitumika kupata data mwafaka za utafiti. Mbinu hizi zilihusisha uchambuzi wa kina wa video na mahojiano ya uwandani. Uwandani, utafiti uliendeshwa katika majiji ya Dar es Salaam na Dodoma. Majiji haya yaliteuliwa kutokana kuchagizwa na ufanyikaji wa shughuli za tasnia ya muziki pamoja na upatikanaji wa wasanii wa muziki wa kizazi kipya. Utafiti wa uwandani ulihusisha kuchunguza na kuhoji kuhusu ujitokezaji wa U-Naijeria katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Sampuli 22 za video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya za nchini Tanzania ziliteuliwa na kufanyiwa uchambuzi. Video za nyimbo hizo ziliteuliwa kutokana na kuonesha viashiria vya kubeba U-Naijeria kupitia mavazi, mitindo ya uchezaji, lugha, mtiririko wa uimbaji, na utumiwaji wa mandhari. Watafitiwa 50 walihojiwa kulingana na shabaha ya utafiti wa makala hii. Usampulishaji lengwa ulitumika katika utafiti. Usampulishaji huu ulikuwa ni muhimu katika ukusanyaji wa data zilizokusudiwa katika uchunguzi wa kina wa suala linalokusudiwa. Aina hii ya usampulishaji ilihusisha usampulishaji lengwa wa kipekee na wa kifursa. Watafitiwa walipatikana kwa kuzingatia maarifa na taarifa kuhusiana na mada (Newman, 2007). Watafitiwa waligawanywa kiuwakilishi, yaani watazamaji, wasanii wa muziki, watayarishaji wa muziki, wanafunzi wa masomo ya fasihi ya Kiswahili, na wataalamu wa eneo la kifasihi.

3.0 Kiunzi cha Nadharia

Makala imeongozwa na Nadharia ya Uhalisia katika ukusanyaji na uchambuzi wa data zilizowasilishwa. Nadharia hii iliasisiwa na mwanafalsafa wa Kijerumani, Gustave Flaubert (1821-1880). Msingi mkuu aliouweka Gustave ulijielekeza katika fikra za mtu na ubainishwaji wa matatizo ya kijamii katika uhalisi wake (Kasiga, 2021). Baadhi ya wafuasi wa nadharia hii ni Karl Marx (1818-1883), Maxim Gorky (1868-1936) na Gyorgy Lukacs (1885-1971). Katika kuendelea kuifafanua nadharia hii, Wafula na Njogu (2007) wameeleza baadhi ya mihimili yake ambayo ni: fasihi isawiri na kuelezea mambo kwa kuzingatia uhalisi wa maisha, ieleze mambo ya kihistoria yanayosababisha mabadiliko chanya kwa jamii na itoe picha halisi ya jamii bila kuidunisha au kuitia chuku. Pia, fasihi ioneshe matumaini kwa mwanadamu kuweza kushinda matatizo yanayomkabili katika mazingira yake (Kasiga, 2021; Kasiga, 2022). Katika kuendelea kuelezea umuhimu wa nadharia hii katika uchambuzi wa kazi za kifasihi, Wanjiku (2018: x) anasema:

Nadharia hii inajikita kwenye vitu thabiti vinavyohisika na mishipa ya fahamu ya mwanadamu na pia ukweli unaodhihirika katika kazi ya fasihi. Uhalisia wa kifasihi huonesha uwezo wa kazi ya fasihi kuelezea hali kwa kuzingatia uyakinifu wa maisha. Kupitia nadharia hii, ni wazi kuwa uhalisia wa mazingira anamoishi mwandishi na hata tajriba yake kwenye mazingira hayo, humwathiri pakubwa kwenye uandishi wake kama vile jinsi anavyowachora wahusika wake.

Katika utafiti huu, Nadharia ya Uhalisia imewezesha kufanyika kwa tathmini yenye ulinganisho kati ya masuala yanayoonekana katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya na namna mambo yalivyo katika jamii. Utumiaji wa Nadharia ya Uhalisia umesaidia

kufanyika kwa uchambuzi kuhusu mdhihiriko wa U-Naijeria katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili za Kitanzania.

4.0 Mdhihiriko wa U-Naijeria katika Video za Nyimbo za Muziki wa Kizazi Kipya wa Kiswahili nchini Tanzania

Sehemu hii inahusisha mjadala kuhusu mdhihiriko wa U-Naijeria katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Katika mjadala wa makala, vipengele sita vimebainishwa na kujadiliwa. Vipengele hivyo ni: mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia mavazi, mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia ala na midundo ya kimuziki, mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia mitindo ya uchezaji, mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia mandhari, mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia utumiwaji wa vifaa vya kijukwaa, na mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia matumizi ya lugha.

4.1 Mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia Mavazi

Mavazi ni kipengele kikubwa katika uwasilishaji wa masuala ya kifasihi na kitamaduni. Mavazi licha ya kuonekana yakiwa yamevaliwa na wasanii, huelezea jambo pana zaidi. Mavazi huufafanua wasifu na asili ya msanii anakotoka. Katika kazi ya fasihi, mavazi huwa nguo mahususi wanazozivaa wahusika wa kifasihi waliopo katika kazi husika ya kisanaa (Gumbo, 2019). Aghalabu, licha ya ubunifu unaotumika kuendana na kazi ya kisanaa, mavazi huwa hayatoki mbali na jamii ya kazi inamotoka. Mavazi huelezea hadhi ya mhusika wa kifasihi, jinsi, kazi, jamii anayotoka, utaifa, shughuli ya kijamii anayoifanya au kuelezea kipindi fulani cha muda (kilichopo au kilichopita). Kimsingi, mavazi hujipambanua kupitia fani ya michezo na burudani kama vile: vazi la kufanyia mazoezi ya kukimbia, vazi la kuogelea, vazi la kuchezea ngoma, na vazi la usiku. Kani za mabadiliko na ukuaji wa mavazi ya kijamii hutegemea ukuaji wa kiteknolojia, ubunifu wa kifasheni, pamoja na utamaduni mzima wa kijamii. Kiuhalisia, mavazi yanayovaliwa na wahusika hutoa tafsiri ya matukio yanayotendeka katika mchezo wa kuigiza, kwenye runinga au filamu. Vilevile, huionesha miktadha inayowasilisha ujumbe kuhusiana na miktadha ya kihistoria, eneo la kijiografia, muda wa siku na kipindi cha wakati wa tukio husika.

Mavazi yanapochukua sura ya kitaifa huipambanua jamii kwa kuionesha upekee wake wa kitamaduni. Mathalani, mavazi yanapotiliwa mkazo wa kijamii na yakatambulika, huleta hadhi na kujisikia fahari kwa wanajamii wanapoyavaa mbele ya watu wengine au/na wanapowaona watu wa jamii nyingine tofauti na wao wakiyavaa katika matukio yao. Kwa mfano, vazi la kisketi cha Kiskoshi (*Scottish kilt*) na kigauni cha kimono cha Kijapani (*Japanese kimono*) yamekuwa ni mavazi mashuhuri yanayobeba na kuyapa hadhi mataifa hayo duniani (Kasiga, 2022). Mauzo ya mavazi hayo yamekuwa yakiwaingizia pesa za kigeni na papo hapo yakiwa kiini cha kuutangaza utamaduni wa nchi hizo.

Kwa upande wa mavazi ya Kinaijeria, kiasili yamekuwa yakivaliwa katika matukio na sherehe mbalimbali nchini humo. Yamekuwa yakivaliwa katika matamasha ya kijadi na harusi. Mavazi hayo maarufu ni kama vile: *gele*, *agbada*, *buba*, *iro*, *sokotos*, *babban riga*, *fula* na *abaya*. Mavazi hayo yanayotoka katika jamii kubwa tatu za Kinaijeria za Kihausa, Kiyorùbá na Kiigbo (Kasiga, 2022). Licha ya umashuhuri wa mavazi hayo nchini Naijeria, bado yamekuwa na nafasi kubwa ya kuvaliwa nje ya taifa

lao. Kwa kiasi kikubwa, jambo hilo limechangiwa na mapenzi makubwa ya Wanaijeria katika mila na desturi zao. Vilevile, kutokana na kusambaa kwa Wanaijeria katika mataifa mengi duniani kupitia utandawazi, mavazi yao yamekuwa yakionekana runingani kupitia video za muziki na filamu ndefu. Kuchukua nafasi ya kuonekana runingani kumeshajiisha jamii nyingine kuvutiwa na mavazi yao.

Licha ya mavazi ya Kinaijeria kuwa sehemu ya utambulisho wa nchi yao, ilibainika kuwa bado yamekuwa yakijidhihirisha kupitia video za nyimbo za kizazi kipya za Kitanzania. Kupitia mahojiano na Mtafitiwa wa Kwanza², anasema:

Ukitazama katika video za nyimbo za kizazi kipya hapa nchini Tanzania utaona mavazi ya Kinaijeria yanavaliwa na wasanii wetu. Nimekuwa nikijiuliza kuwa huenda jambo hili linatokana na wasanii wetu kutowapatia nafasi kubwa wasanii wa ubunifu wa mavazi wa ndani. Wabunifu wa mavazi wa ndani wakipatiwa nafasi ingewapa changamoto kubwa katika ubunifu wao na hivyo wangebuni mavazi na maleba yanayoendana na Watanzania. Kwa sababu hiyo, ni dhahiri kwamba katika video za nyimbo zetu itakuwa vigumu kuyaweka mbali mavazi ya Kinaijeria. La sivyo, tujenge hulka ya kukuza vya kwetu, kwa namna yetu.

Maoni ya Mtafitiwa wa Kwanza yamejikita katika kuonesha namna video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya zinavyotumia U-Naijeria katika uwasilishaji wa mawazo yake. Aidha, ilibainika kwamba kutokupatiwa nafasi kubwa kwa wabunifu wa ndani katika kubuni mavazi katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya kumekuwa chachu ya kutumiwa mavazi ya Kinaijeria katika nyimbo hizo. Hivyo, licha ya jambo hilo kudhihirisha U-Naijeria wa kimavazi, bado limekuwa likididimiza uwezo wa kibunifu wa kimavazi na kipato zaidi kwa wabunifu wa mavazi.

Kupitia utafiti wa makala hii, kwa kiasi kikubwa, mavazi haya yameonekana kuchukua nafasi katika nyimbo za wasanii wa Kitanzania. Kupitia nyimbo za video za wasanii wa kizazi kipya zilizofanyiwa uchambuzi, video za “Nampa Papa” ambao ni wimbo wa msanii Gift Stanford (Giggy Money), “Nimwage Radhi” wimbo wa msanii Rajab Abdul Kahali (Harmonize) akishirikiana na msanii Mrisho Mpoto, “Kichaka” wa Saida Karoli, Abelnego Damian (Belle 9) na George Sixtus Mdemu (G Nako), “Salome” wa Nassib Abdul (Diamond Platinumz) na Raymond Shabani Mwakyusa (Rayvanny), na “Mvumo wa Radi” wa Ali Kiba zimeonesha kuwa na mavazi ya Kinaijeria ndani yake. Video nyingine za nyimbo za “Kilio” wa Abdul Iddi (Lava Lava), “Sukari” wa Zuhura Othman Soud (Zuchu), na “Kiuno” wa Raymond Shabani Mwakyusa (Rayvanny) nazo zimeonesha mdhihiriko wa mavazi ya Kinaijeria.

Pamoja na mavazi ya Kinaijeria kujidhihirisha kupitia video za muziki wa kizazi kipya wa nchini Tanzania, bado mavazi hayo yamekuwa na nafasi ya kujidhihirisha kupitia mavazi ya kila siku ya wanajamii wa Kitanzania katika maisha yao ya kila siku. Mavazi haya yamekuwa yakijitokeza katika mikutano ya kawaida ya kijamii, iwe makanisani au katika mikutano ya kisiasa. Watanzania maarufu katika tasnia za burudani

² Huyu ni shabiki wa muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Mahojiano haya yalifanyika Makole, jijini Dodoma, Juni 07, 2022.

na viongozi wamekuwa wakiyatumia mavazi ya Kinaijeria kwa minajili ya kuonekana nadhifu na wenye kuwa na heshima mbele ya jamii (Kasiga, 2022). Katika dhana ya kuonesha unadhifu kupitia mitandao ya kijamii kumekuwa na picha za watu mashuhuri wakiwa wamepiga picha wakiwa wamevaa aina tofauti za nguo za kiasili za Kinaijeria.

Katika uundaji wao wa video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania, ilibainika kuwa wasanii wanayatumia mavazi ya Kinaijeria kwa ajili ya uang'avu wa kivideo na si uasili wa kivideo. Kupitia Nadharia ya Uhalisia, ilibainika kuwa jambo hilo huzifanya video za nyimbo za muziki kushindwa kutoa picha halisi ya maisha ya Kitanzania. Katika kuunda video zao, wasanii hujikuta wakiwa katika mwingo wa kuchota amali za Kinaijeria katika muziki wao na si kuangalia yaliyomo katika jamii yao. Ugaji huu wa kimavazi mara nyingi huwakumba pindi wanapotaka kuonesha utamaduni wa Kiafrika katika video zao. Kitu kikubwa ambacho kinasahaulika ni kuwa, dhana ya U-Afrika ni pana. U-Afrika unatengenezwa kutoka jamii tofauti zilizopo katika bara la Afrika (Kasiga, 2021). Wakati huohuo, ni suala la kukumbukwa kuwa Bara la Afrika lina utofauti na upekee wa kitamaduni. Utofauti na upekee huo wa kitamaduni hujikita katika mazingira fulani ya kijiografia, ukaribu na makutano yao ya kijamii, pamoja na makutano yao na jamii nyingine kutoka mabara ya nje.

4.2 Mdhahiriko wa U-Naijeria kupitia Ala na Midundo ya Kimuziki

Aina za ala za kimuziki na mitindo ya uchezaji wa midundo pamoja na ngoma za kijamii ni sehemu muhimu katika sanaa na utamaduni. Kimsingi, ala za muziki za kijamii hujipambanua kwa upekee wake. Muunganiko wa ala na midundo ya kimuziki huibua aina fulani za uchezaji kufuatisha midundo ya muziki. Halikadhalika, uchezaji wa midundo fulani ya kijamii huleta dhana inayoenda sambamba na ngoma ya/za kijamii. Mara nyingi ngoma hizi pamoja na aina zake za uchezaji hubainishwa kama ngoma za kitamaduni (Kasiga, 2022).

Pamoja na ala na midundo kuelezea hisia za msanii, vilevile huelezea namna ilivyo jamii ambayo muziki huo unatoka. Mathalani, kupitia Nadharia ya Uhalisia, ilithibitika kuwa hisia za msanii kupitia sanaa yake huweza kuwasilishwa vyema ikiwa ala na midundo hiyo inaakisi hali halisi ya kijamii. Pia, ilibainika kuwa katika sanaa, jambo la msingi la kulitilia maanani ni ile dhana ya kuwasiliana; yaani kwamba sanaa yoyote ipo kwa minajili ya kufanya mawasiliano. Katika mawasiliano hayo, dhana nyingine za ufundishaji wa mambo na uburudishaji wa hadhira huibuka. Kupitia dhana hiyo ya mawasiliano, hutarajiwa vijenzi vyote vya kisanii viwe karibu na maisha ya wanajamii husika. Hivyo basi, katika muziki wa Kinaijeria ilibainika kuwa ala na midundo yao huwakilisha aina za ngoma zilizokuzwa kiteknolojia kutoka kwenye uasili wake. Kwao, ukuaji wa sayansi na teknolojia umesaidia utengenezaji wa muziki wa kizazi kipya uliochota uasili wao unaounda muziki wao (Kasiga, 2022). Kwa hivyo, ukitazama ala na midundo ya Kinaijeria utamaizi kuwa imechota muziki wao wa kiasili bila ya kusahau kuchukua aina ya muziki wao wa *Afro-Pop* wa miaka ya 70. Midundo hiyo ya miaka ya 70 ilikuwa ikifanywa na Fela Anikulapo Kuti, msanii mashuhuri wa Kinaijeria kwa kipindi hicho. Ala na midundo yake aliyokuwa akiifanya katika muziki wa bendi, hivi sasa imeboreshwa na kukuzwa kupitia wasanii wa kizazi kipya wa Kinaijeria kama vile: Damini Ebunoluwa Ogulu (Burna Boy) na Ayodeji Ibrahim Balogun (Wizkid).

Katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania, ala na midundo ya Kinaijeria imekuwa ikijipambanua ndani yake. Suala hili la ala na midundo ya Kinaijeria limekuwa likipewa kipaumbele na wasanii wa muziki wa kizazi kipya nchini Tanzania. Kimsingi, ala na midundo kama chanzo kikuu cha ladha na kuvutio cha wasikilizaji na watazamaji zina nguvu kubwa ya kuvuta hisia za hadhira. Kupitia video za nyimbo za muziki wa Kiswahili nchini Tanzania, suala la midundo limekuwa likijipambanua katika nyimbo nyingi za Kitanzania. Katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili zilizopitiwa, suala la ala na midundo ya muziki limebainika kupitia wimbo za “Eneka” wa Nassibu Abdul (Diamond Platinumz), wimbo wa “Uno” wa Rajab Abdul Kahali (Harmonize), pamoja na wimbo wa “Bado” wa Msanii Vanessa Mdee akishirikiana na Raymond Shabani Mwakyusa (Rayvanny). Pia, katika video ya wimbo wa “Mabawa” wa msanii Msami Jiovan suala la ujidhidhirishaji wa U-Naijeria kupitia ala na midundo lilibainishwa.

Katika kuzidi kukazia hoja ya mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia ala na midundo ya kimuziki, Mtafitiwa wa Pili³ anasema:

Kwenye ala ndiyo kabisa ambako kuna ‘ma-producer’ (watozi) wenyewe sidhani kama ni ‘ma-producer’ (watozi) wanaojielewa! Unakuta msanii anamwambia nipigie kama wa msanii fulani wa ‘Kinaija’ (Kinaijeria). Naye bila kujiuliza anamtengenezea mdundo wa namna ile-ile. Hivyo, anapotengeneza ala na mdundo unapoanza kuusikiliza wimbo unajua huyu ni ‘mnaija’ (Mnaijeria) anakuja. Lakini ukisikia mashairi unasikia Kiswahili ndiyo unashtuka kumbe ni ‘mbongo’ (Mtanzania) mwenzetu! Kwa wenzetu ukisikia ala za ‘Kinaija’ (Kinaijeria) unaona kabisa ni ngoma za asili za ‘Kinaija’ (Kinaijeria) ambazo wao wanazileta katika muziki wao. Sasa na sisi, kwa bahati mbaya, tunazifanya zile kuwa muziki wetu... (Ufafanuzi wa kwenye mabano ni wa mwandishi wa makala)

Kimsingi, maoni ya Mtafitiwa wa Pili yanadhihirisha namna nyimbo za muziki wa kizazi kipya zinavyoibeba U-Naijeria kupitia ala na midundo yake. Mtafitiwa amejenga hoja kwa kubainisha kuwa watozi wa muziki wa kizazi kipya wamekuwa ni chanzo cha kutengeneza ala na midundo ya muziki wa Kitanzania kwa mtindo wa Kinaijeria. Hata hivyo, uchunguzi wa makala ulibaini kuwa watozi wamekuwa wakikosa maamuzi ya moja kwa moja ya kiubunifu. Hali hiyo inatokana na kuwa wasanii ndiyo waajiri wa watozi. Hivyo, matakwa ya wasanii huwa ni kilele cha ubunifu wa muziki wa kizazi kipya. Kwa hali hiyo, watozi wanashindwa kwenda kinyume na waajiri wao katika hatua za ubunifu wa ala na midundo ya nyimbo za muziki wa kizazi kipya.

Wimbo wa msanii Nassibu Abdul (Diamond Platinumz), “Eneka”, ulibainika kuchukua moja kwa moja ala na mdundo wa wimbo wa “If” wa msanii David Adeleke (Davido) wa Kinaijeria. Nyimbo nyingine za msanii wa kizazi kipya Nassibu Abdul (Diamond Platinumz) za “Jere” na wimbo wa “Gere” alioshirikishwa na msanii Tanasha Dona kutoka nchini Kenya, zote kwa pamoja zimechukua ala na midundo ya wimbo wa

³ Huyu ni msanii maarufu wa muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Mahojiano haya yalifanyika Chuo Kikuu cha Dar es Salaam, jijini Dar es Salaam, Aprili 04, 2021.

“Joro” wa msanii wa Kinaijeria Ayodeji Ibrahim Balogun (Wizkid). Katika wimbo wa “Siri” wa msanii Vanessa Mdee akimshirikisha Elias Barnabas (Barnaba Classic) nao umechukua ala na mdundo wa wimbo wa Dorobucci wa Don Jazzy, Tiwa Savage, Dr Sid, D’Prince, Reekado Banks, Korede Bello, na Di’Ja.

4.3 Mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia Mitindo ya Uchezaji

Katika kuifafanua dhana hii ya uchezaji na umuhimu wake kitamaduni, wataalamu mbalimbali wameigusia. Mathalani, Nyoni (1998) anasema uchezaji kupitia midundo fulani ya ngoma, ni aina ya uwasilishaji wa hisia na makutano ya kijamii kiimani au upangiliaji wa mchezo wa jukwaani, wenye azma ya kusema na kuonesha simulizi fulani. Kimsingi, uchezaji huambatana na mijongeo ya kimwili katika muondoko wenye mpangilio na ruwaza fulani. Aghalabu, miondoko hii huenda sambamba na mapigo ya kimuziki katika eneo fulani maalumu ama mahala popote. Lengo kubwa la uchezaji ni kueleza mawazo fulani au hisia, kupunguza msongo wa mawazo au kujipa faraja kupitia mirindimo ya mwili (Kasiga, 2022).

Aidha, tukiitazama dhana hii ya uchezaji tunaona kuwa haipo kwa minajili ya uchezaji tu. Uchezaji hubeba lengo kubwa maalumu la kufanya mawasiliano. Msanii anaponyambulisha viungo vya mwili wake kufuatana na midundo ya ngoma au mirindimo ya muziki hutamba simulizi fulani kupitia ishara hizo. Minyumbuliko hiyo licha ya kutamba hadithi fulani, pia hupambanua dhana ya onesho hilo kwa kuelezea lengo, miktadha, pamoja na asili ya mirindimo hiyo ya uchezaji. Ingawa uchezaji unaweza kufanywa bila ala kusikika lakini ni aghalabu kuona uchezaji ukifanywa kwa kusindikizwa na midundo na ala za muziki.

Kimsingi, uchezaji ni kiungo muhimu katika kuwasilisha na kutoa maana ya kazi ya sanaa, hususani nyimbo, video, na muziki wake. Aghalabu, uchezaji hufuatisha au kwenda sambamba na ala na midundo ya muziki husika. Hakuwezi kukawa ala na midundo ya kimuziki bila kuwa na uchezaji na wachezaji wa muziki huo. Uchezaji hutofautiana kulingana na aina ya ala na midundo ya kimuziki. Pia, ala na midundo huendana na aina ya muziki na hisia inayoletwa na muziki husika. Hivyo, nyimbo tofauti kutoka jamii moja huweza kutofautiana namna yake ya uchezaji kuendana na rika, jinsia, au eneo. Wakati mwingine huweza kutofautiana kutokana na aina ya tukio au eneo la kuwasilisha wimbo husika.

Mitindo ya uchezaji wa ala na midundo ya muziki, licha ya kuburudisha kutokana na miondoko na mijongeo yake, pia huwasilisha hisia na jambo maalumu lililokusudiwa na wasanii wanaocheza wimbo huo. Fauka ya hayo yaliyotajwa, uchezaji pia huibainisha asili ya jamii sanjari na utamaduni husika wa kijamii. Hivyo, ni dhahiri kuwa uchezaji wa kijamii, kwa kiasi kikubwa, hutofautiana kulingana na jiografia pamoja na umbali au ukaribu wao kijamii. Katika uchezaji wa mitindo mbalimbali ya kimuziki, huwa kuna upekee wa mfuatisho wa uchezaji wa aina fulani ya uchezaji midundo, ubebaji wa vifaa vya kijukwaa, mapambo na mavazi. Mitindo tofauti ya kiuchezaji iwe ya haraka au polepole kufuatisha ala na midundo huwa na nafasi kubwa ya kuichukua fikra ya watazamaji wanaotazama video. Kwa hali hiyo, unapoitazama video kwa kina, unaweza kuona uchezaji unaofuatisha midundo ukizifafanua mila na desturi za jamii. Vilevile, huenda mbali zaidi kwa kuisimulia simulizi iliyofungwa ndani ya uchezaji ili kurahisisha uelewekaji wa muziki husika.

Kwa ufupi, mitindo ya uchezaji wa kijamii haitokei hivi hivi tu. Huwa simulizi iliyobeba uasili wake. Uasili huo hutengeneza lengo na dhamira ya aina hiyo ya muziki. Kwa hali hiyo, tofauti ya mtindo mmoja wa uchezaji kwenda katika mtindo mwingine hujengwa na dhima mahususi ya kijamii. Kwa hiyo, kila uchezaji hutamba simulizi yake na kuwasilisha lengo lake linaloweza kuvuka mipaka na kuupeleka utamaduni wake nje ya jamii hiyo. Hivyo basi, kupitia njia hiyo, watu au jamii huweza kuwaambia watu/jamii nyingine vitu vyao kupitia mifumo ya kisasa ya kimawasiliano. Mitindo ya kisanaa ya uchezaji inavyoshika kasi kupitia mawasiliano ya kisasa husababisha jamii nyingine kutukua na kuheshimu sanaa hizo. Wakati huo huo, kupitia Nadharia ya Uhalisia, ilibainika kuwa jamii husika hujifunza kwa urahisi simulizi zinazopatikana kupitia mambo wanayoyaona katika mitindo ya uchezaji ya utamaduni wao.

Katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili, mitindo ya uchezaji wa Kinaijeria imekuwa ikichukua nafasi. Mitindo hii ya kiuchezaji kama: *shoki*, *shaku*, *shakiti bobo*, na *skelewu* imekuwa ikijipambanua. Katika video za nyimbo za za “Chombo” na “Tetema” za msanii Raymond Shabani Mwakyusa (Rayvanny), wimbo wa “Doko” wa msanii Oscar John Lelo (Whozu) na wimbo wa “Nana” wa msanii Nassibu Abdul (Diamond Platinumz) mitindo hiyo ya uchezaji wa Kinaijeria imekuwa ikijipambanua. Vilevile, U-Naijeria katika mitindo ya uchezaji, umebainika kupitia wimbo wa “Unachezaje?” wa kundi la Makomando, wimbo wa “Vipi Kwani?” wa msanii Msami Jiovan, wimbo wa “Niue” wa msanii Abdul Iddi (Lava Lava), pamoja na wimbo wa “My Number One” wa msanii Nassibu Abdul (Diamond Platinumz). Kupitia video za nyimbo hizi, U-Naijeria umekuwa ukionekana huku wasanii wakiwa ama wana mavazi yenye asili ya Kinaijeria au wameshika baadhi ya vifaa vya kijukwaa kutoka kwenye sanaa za kiasili za Kinaijeria.

4.4 Mdhahiriko wa U-Naijeria kupitia Mandhari

Fasihi hujengwa kwa sifa kuu kadha wa kadha. Kati ya sifa hizo, mojawapo ni matumizi pevu ya kipengele cha mandhari. Kipengele cha mandhari ni sehemu muhimu katika uandishi wa fasihi. Kipengele hiki huwa na jumla ya mambo yanayojenga matukio katika fasihi. Ndani ya matukio yanayojengwa na mandhari huhusu matukio yanayotendwa na wahusika, pamoja na mambo yanayobeba miktadha au lengo fulani mahususi. Lengo hilo linalobebwa na wahusika hao huwa linatarajiwa kuwa na athari fulani kijamii. Hivyo basi, mandhari ni kipengele cha sanaa ambacho hutumiwa na mwandishi wa fasihi ili kumsaidia kuisuka na kuiwasilisha kazi yake. Dhana ya mandhari ni pana. Dhana hii imekuwa ikihusishwa na kwenda sambamba na matukio ya kihistoria, kiutamaduni, kiwakati, pamoja na maelezo ya kijiografia ambamo kazi ya sanaa hutokea.

Kifasihi, mandhari huchukuliwa kama uti wa mgongo kwa sababu humuwezesha msanii kujenga hisia husika miongoni mwa wasomaji, wasikilizaji au watazamaji wake kwa kuyahusisha maelezo anayoyatoa pamoja na mazingira husika (Donna, 1992). Kupitia mandhari, msanii huweza kuyahusianisha mazingira na wahusika, mada, pamoja na mtindo anaoutumia kujenga kazi yake ya kisanaa. Hivyo basi, mandhari hujitokeza kama dhana muhimu elekezi ambayo huwezesha ujenzi wa wahusika na utangamano wao kijamii. Kupitia Nadharia ya Uhalisia, ilithibitika kuwa kazi yoyote ile ya kifasihi ili ieleweke na iwe ya kuvutia, haina budi kuwa na nguzo au msingi inapotokea. Kwa vile, kazi ya fasihi huwa inamulika uhalisia wa aina fulani, bila shaka lazima iwe na ulimwengu wake (Ntarangwi, 2004). Vipimo bora vya kazi ya kisanaa/kifasihi

hujipambanua vema kulingana na namna kazi husika ilivyoumbwa. Aghalabu, mandhari huwa kigezo muhimu cha kuielewa au kueleza kazi ya fasihi. Jinsi mtunzi anavyojenga mandhari yake ni jambo muhimu katika kazi ya fasihi na huwa inamulika na kusaidia katika kumwelekeza msikilizaji, msomaji, na mtazamaji kwenye kuielewa zaidi kazi hiyo na mambo kadhaa ya maisha yanayojipambanua ndani yake.

Hivyo basi, eneo la uhotwaji wa mandhari ya Kinaijeria katika muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili, ni eneo jingine linalojidhihirisha katika muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Kazi za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania zilizopitiwa, zimeyaakisi mazingira ya Kinaijeria katika kazi zao. Uhotwaji huu wa mandhari ulibainika kuwa wa namna mbili. Mosi, umekuwa ukijipambanua kupitia mandhari halisi, na pili, umekuwa ukijitokeza kupitia mwingi wa mandhari za kibunifu za video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kinaijeria.

Mdhihiriko wa kipengele cha mandhari halisi katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya umeonekana katika wimbo wa “Atarudi” wa msanii Rajab Abdu Kahali (Harmonize). Video ya wimbo huu inamuonesha Harmonize akiwa katika mtumbwi katika eneo la makazi yaliyo katika mkondo wa maji. Mandhari hayo yanayoonekana katika video hiyo ni eneo la Makoko lililoko katika Jiji la Lagos nchini Naijeria. Eneo hilo linakaliwa na watu wenye kipato cha chini nchini humo. Katika kuelezea maudhui ya wimbo wake, msanii Harmonize ameyatumia mandhari hayo ili kufanikisha lengo hilo pamoja na kuujenga ujumi wa kipicha katika video hiyo.

Katika aina nyingine, U-Naijeria katika kipengele hiki cha mandhari umeibuka katika mazingira ya kubuni. Katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya za Kiswahili za wasanii wa kundi la “The Mafik” kupitia wimbo wa “Dodo” ubunifu wenye kufanana na mandhari zinazochorwa katika video za nyimbo za kizazi kipya za Kinaijeria ulibainika. Ugaji huo umeonekana kupitia mpangilio wa vionwa katika video hizo. Jambo hili lilithibitika hususani katika upangwaji wa mavazi ya Kiyorùbá na shanga za Kiigbo katika nyimbo hizo. Nyimbo nyingine ambazo zimeonesha kuchukua mandhari ya kubuni kutoka katika video za muziki wa kizazi kipya wa Kinaijeria ni wimbo wa “Kanyaga” wa msanii Nassibu Abdul (Diamond Platinumz), wimbo wa “Show me” wa msanii Rajab Abdu Kahali (Harmonize) akishirikiana na Richard Martin (Rich Mavoko), pamoja na wimbo wa “Kokoro” wa Richard Martin (Rich Mavoko) akishirikiana na Nassibu Abdul (Diamond Platinumz).

4.5 Mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia Utumiwaji wa Vifaa vya Kijukwaa

Vifaa vya kijukwaa ni nyenzo muhimu za kusaidia upelekaji wa ujumbe wa kazi ya kifasihi kwa hadhira yake (Kasiga, 2021). Nyenzo hizi za kijukwaa humsaidia msanii kuisema simulizi yake kwa namna inayomuongezea nguvu ya kukamilisha ujumbe aliokusudia. Vifaa hivi vya kijukwaa huenda pamoja na aina ya mavazi anayoyavaa msanii akiwa jukwaani/runingani pamoja na mpangilio mzima wa vitu vyote vinavyoonekana katika jukwaa.

Vifaa hivi vya kijukwaa vinaweza kuwa fimbo ya kutembelea na vifaa vingine vyote anavyovitumia msanii jukwaani. Vifaa hivi hueleza hadhi aliyonayo mhusika wa onesho fulani linalotendeka. Pia, vifaa hivi huweza kuipambanua jinsi ya mhusika pamoja na umri wake (Kasiga, 2022). Zaidi, huusema umri wa mhusika fulani wa kifasihi aliyetumika katika kazi husika ya kifasihi. Kwa kuwa kazi ya sanaa haijiachanishi na

jamii, vifaa hivi mara nyingi hutegemewa kujikita katika kuuchota utamaduni ambamo kazi husika ya kifasihi imetoka. Kupitia Nadharia ya Uhalisia, ilitibitika kuwa kufanyika kwa jambo hilo husaidia uelewekaji wa kazi husika kwa hadhira yake. Kueleweka huko kimawasiliano hutokana na hadhira kuwa karibu na nyenzo hizo kimatumizi au hata kuelewa kwa urahisi dhana zinazotoka ndani ya kazi hizo.

Suala la matumizi ya nyenzo za kijukwaa za Kinaijeria katika muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania nalo limejidhihirisha kupitia video tulizozipitia. Nyenzo hizi zimejitokeza katika video za muziki wa kizazi kipya za Kiswahili za Kitanzania kama kijenzi cha ujumi katika video hizo. Katika video hizo kumekosekana muumano baina ya kinachowasilishwa ndani ya muziki pamoja na jamii yake.

Katika muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania, nyenzo kama vile; viti vya kifalme vinavyoonekana katika video za nyimbo za Kinaijeria, fimbo za Kinaijeria, mikuki na vyungu vimedhihirika kutumika katika nyimbo hizo. Licha ya kujidhihirisha katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania, bado nyenzo hizo pia zimekuwa zikiakisiwa katika maisha ya kawaida ya Watanzania. Nyenzo hizo zimekuwa zikionekana katika maisha ya kila siku ya Watanzania.

Katika muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili wa Kitanzania, nyenzo hizo zimejipambanua katika wimbo wa “Salome” wa Nassibu Abdul (Diamond Platinumz) na Raymond Shabani Mwakyusa (Rayvanny), wimbo wa “Kilio” wa Abdul Iddi (Lava Lava), pamoja na wimbo wa “Mvumo wa Radi” wa msanii Ali Kiba. Kwenye video ya wimbo wa “Salome” viti vya kifalme, nyungu, na fimbo za machifu wa Kinaijeria vimetumika kuunda video hizo. Katika video za wimbo wa “Mvumo wa Radi” na “Kilio” ilidhihirika kuwapa na matumizi ya fimbo za machifu wa Kinaijeria pamoja na kiti cha kifalme cha machifu wa Kinaijeria.

4.6 Mdhahiriko wa U-Naijeria kupitia Matumizi ya Lugha

Matumizi ya lugha ni mojawapo ya kipengele muhimu katika ujenzi wa kazi za kifasihi. Hii ni kwa sababu kazi ya kifasihi haiwezi kupata muundo wake bila ya kutumia lugha (Kasiga, 2022). Kipengele cha matumizi ya lugha ni kipana na huyagusa maeneo kadhaa. Maeneo yanayoguswa huhusisha matumizi ya tamathali za semi, uchanganyaji wa lugha kwa muktadha wa uchanganyaji wa msimbo na uhamishaji wa msimbo, na kadhalika. Vivyo hivyo, lugha ina umuhimu mkubwa katika ujenzi wa muziki. Umuhimu wa lugha katika muziki, hujikita zaidi katika kufanikisha dhana ya uwasilishaji wa ujumbe wa muziki wa wasikilizaji na watazamaji wake. Kama ilivyodokezwa huko awali, lengo kubwa la sanaa yoyote ni kufanya suala la mawasiliano kuwa bora. Kwa hiyo, kwa sanaa ya kifasihi, lugha hushika hatamu kubwa kuhakikisha ujumbe uliopo ndani ya mashairi unajieleza vizuri kwa wasikilizaji na kuweza kusaidia kuunda matukio ya picha jongefu zenye kusaidia kufikisha kwa hadhira mambo yanayoelezwa katika mashairi ya nyimbo husika.

Kupitia mashairi ya nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania, kumekuwa na utumiaji wa misemo, balagha na nahau kemkem kutoka kwenye lugha ya Kiswahili pamoja na lugha nyingine za kiasili zinazopatikana nchini Tanzania. Hata hivyo, video za muziki wa kizazi kipya za Kiswahili kupitia mashairi yake, zilibainisha matumizi ya maneno kutoka lugha za Kinaijeria. Katika video za muziki wa

kizazi kipya wa Kiswahili zilizopitiwa, maneno kadhaa kutoka katika lugha za Kinaijeria yalibainika. Maneno hayo yamekuwa yakijitokeza kupitia majina ya nyimbo za muziki wa kizazi kipya au ndani ya mashairi ya muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili wa Kitanzania.

Katika kubainisha mdhihiriko wa U-Naijeria kupitia matumizi ya lugha, Mtafitiwa wa Tatu⁴ alieleza kuwa, wakati mwingine hata lakabu za wasanii wa kizazi kipya wa Kitanzania hujipambanua Kinaijeria. Akieleza jambo hili anasema:

Tunaanzia kwenye mavazi, matamshi, muonekano na mambo mengine mengi. Tunataka hadi kuchukua majina ya Kinaijeria. Kuna wakati unashangaa mpaka mtu anataka kuitwa ‘Igwenigwe’. Sasa kiasili ‘Igwenigwe’ Bongo (Tanzania) hakuna watu wenye majina ya namna hiyo. Lakini Naijeria wapo. Kinachomtambulisha mtu kwenye sanaa ni asili yake. Kwa hiyo, kuna changamoto kubwa sana. Kwa hali hii, tunaenda kupoteza ‘identity’ (alama) yetu kwa kila kitu. Wasanii wengi wa Kitanzania wakiwa wanaonekana nchi za mbali wanaweza kujulikana kuwa ni wasanii wa Kinaijeria labda wanaimba kwa lugha fulani ya Kinaijeria. Kumbe ni Kiswahili cha nchini Tanzania... (Ufafanuzi wa kwenye mabano ni wa mwandishi wa makala)

Maoni haya ya Mtafitiwa wa Tatu yalikuwa yanadhihirisha wazi namna wasanii wa muziki kizazi kipya wanavyochukua lakabu za Kinaijeria ili kuwawakilisha. Mathalani, utafiti wa makala ulibaini kuwa msanii Nassibu Abdul (Diamond Platinumz) ana lakabu ya Kinaijeria anayoitumia kama sehemu ya utambulisho wa muziki anaoufanya. Lakabu ya ‘Chibu Dangote’ ilibainika kutumiwa na msanii huyo. Lakabu hii imetokana na jina la mfanyabiashara maarufu wa Kinaijeria aitwaye Aliko Dangote. Huyu ni raia wa Kinaijeria anayemiliki kampuni za Dangote zilizofanya uwekezaji mkubwa katika nchi za Kiafrika, ikiwemo Tanzania. Zaidi, ilibainika kuwa lakabu ya ‘Chibu Dangote’ huwasilisha dhana ya utajiri wa msanii Nassibu Abdul (Diamond) alioupata kutokana na kazi yake ya muziki.

Fauka ya hayo, mdhihiriko huu wa matumizi ya lugha za Kinaijeria katika muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili wa nchini Tanzania umejipambanua katika video za nyimbo za wasanii Nassibu Abdul (Diamond Platinumz) na msanii Omary Mwanga (Marioo). Kupitia wimbo wa “Nakupenda” wa Diamond Platinumz alioshirikiana na msanii Iyanya Onoyom Mbuk (Iyanya) katika mashairi yake ametumia neno “Chineke”. Kupitia utafiti huu, ilibainika kuwa neno hilo linatoka katika jamii ya Kinaijeria ya Kiigbo. Neno hilo linamaanisha Mungu muumbaji. Katika wimbo wa “Ifunanya” wa msanii Marioo neno “Ifunanya” limetumika kama jina la wimbo huo. Neno hilo kutoka lugha ya Kiigbo ya Kinaijeria linamaanisha “Nakupenda”. Katika wimbo wa msanii Diamond Platinumz neno “Eneka” limetumika katika wimbo huo. Neno hilo limetumika kama jina la wimbo husika likimaanisha “Mwanamke mrembo”. Vilevile, katika wimbo wa “Mvumo wa Radi” wa msanii Ali Kiba ilibainika kuwapo kwa lafudhi ya Kinaijeria (Pijini) katika maeneo yenye uigizaji uliopo katika video ya wimbo huo.

⁴ Huyu ni msanii maarufu wa muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Mahojiano haya yalifanyika Sinza Mori, jijini Dar es Salaam, Mei 04 2021.

5.0 Hitimisho

Makala hii ilihusu mdhahiriko wa U-Naijeria katika nyimbo za video za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Makala ilitumia mkabala kitaamuli katika mchakato mzima wa ukusanyaji na uchambuzi wa data. Nadharia ya Uhalisia ilitumika katika hatua zote muhimu za utafiti. Katika mjadala wa mdhahiriko wa U-Naijeria katika video za nyimbo za muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili, vipengele vya U-Naijeria vilibainika kupitia mavazi, ala na midundo ya kimuziki, mitindo ya uchezaji na mandhari. Vipengele vingine vilivyodhihirisha U-Naijeria ni utumiwaji wa vifaa vya kijukwaa na mdhahiriko kupitia matumizi ya lugha. Mwisho, imependekewa kuwa ni muhimu kwa wasanii wa muziki wa kizazi kipya wa Kiswahili nchini Tanzania kuhusisha vipengele vya utamaduni katika video zao ili kuwezesha ukuzaji wa sanaa, mila, desturi, na maadili ya Kitanzania.

Marejeleo

- Adeleji, W. (2016). "The Nigerian Music Industry: Challenges, Prospects and Possibilities". *International Journal of Recent Research in Social Sciences and Humanities (IJRRSSH)*. 3(1): 261-271.
- Creswell, J. (2007). *Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. Boston: Pearson.
- Creswell, J. (2012). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Approaches* (Toleo la 2). Thousand Oaks: Sage Publication.
- Dawson, C. (2002). *Practical Research Method: A User-friendly Guide to Mastering Research*. Oxford: How to Books Ltd.
- Donna, E.N. (1992). *The Impact of Literature-Based Reading*. New Jersey: Upper Saddle River.
- Falola, T. (2003). *In the Power of African Cultures*. Woodbridge, Suffolk; Rochester, NY: Boydell & Brewer.
- Gumbo, M. (2019). Practices Involved in The Design and Use of Costumes in Bongo Movies. Tasnifu ya Uzamivu (Haijachapishwa). Chuo Kikuu cha Dodoma.
- Haynes, J. na Onookome, O. (2000). *Nigerian Video Films*. Ohio: Ohio University Press and Swallow Press.
- Hornby, A.S. (2018). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (Toleo la 9). Oxford: Oxford University Press.
- Jengo, E., Mbughuni, L.A. na Kandoro, S.A. (1982). *Falsafa ya Sanaa Tanzania*. Dar es Salaam: Baraza la Sanaa la Taifa.
- Kasiga, G.A. (2022). Tathimini ya U-Nigeria katika Video za Nyimbo za Muziki wa Kizazi Kipya wa Kiswahili nchini Tanzania. Tasnifu ya Uzamivu (Haijachapishwa). Chuo Kikuu cha Dodoma.
- Kasiga, G.A. (2021). "Athari za U-Nigeria katika Video za Nyimbo za Muziki wa Kizazi Kipya Nchini Tanzania". *Ruaha Journal of Arts and Social Sciences (RUJASS)*. 7(1):118-135.
- Kasiga, G.A, na Luhwago, N. (2020). "Filamu ya Kiswahili: Fasihi Simulizi Iliyostawi". *Mwanga wa Lugha*. 5(1):107-124.

- Kasiga, G.A. (2018). "U-Nigeria: Athari zake katika Filamu za Kiswahili nchini Tanzania". *Mulika*. 37:72-84.
- Kasiga, G.A. (2013). U-Nigeria katika Filamu za Ki-Tanzania: Chanzo chake, Sababu za Kutumiwa na Athari zake kwa Wa-Tanzania. Tasnifu ya Umahiri (Haijachapishwa). Chuo Kikuu cha Dodoma.
- Mangesho, P. (2003). Global Cultural Trends: The Case of Hip-hop Music in Dar es Salaam. Tasnifu ya Umahiri (Haijachapishwa). Chuo Kikuu cha Dar es Salaam.
- Madumulla, J.S. (1993). "Mwandishi wa Riwaya ya Kiswahili na Suala la Ukweli wa Maisha". Katika M.M. Mulokozi na C.G. Mung'ong'o (Wah.) *Fasihi, Uandishi na Uchapaji: Makala ya Semina ya Umoja wa Waandishi wa Vitabu Tanzania, UWAVITA*. Dar es Salaam: DUP. Kur. 141-153.
- Masinde, E. (2012). *Swahili Poetry and Its Forms*. Nairobi: General Printers Ltd.
- Mkoli, M. (2005). The Dramatic Elements in Bongo Flava Musical Video Performances. Tasnifu ya Umahiri (Haijachapishwa). Chuo Kikuu cha Dar es Salaam.
- Mrikaria, S.E. (2007). "Fasihi Simulizi na Teknolojia Mpya". *Swahili Forum*. 14:197-206.
- Newman, L. (2007). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. India: Dorling Kindersley.
- Nyoni, F.P. (1998). *Conformity and Change: Tanzania Rural Theatre and Socio-Political Change*. Leeds: University of Leeds.
- Ntarangwi, M. (2014). *Uhakiki wa Kazi ya Fasihi*. Nairobi: Longhorn Publishers (K).
- Omari, S. (2009). Tanzania Hip Hop Poetry as Popular Literature. Tasnifu ya Uzamivu (Haijachapishwa). Chuo Kikuu cha Dar es Salaam.
- Omari, S. (2011). "Call me top in Dar: The Role of Pseudonyms in Bongo Fleva Music". *Swahili Forum*. 18:69-66.
- Patton, M.Q. and Michael, C. (2002). *Qualitative Research Methodology: A Guide to Using*. London: Medicins Sans Frontieres.
- Samwel, M. (2015). *Umahiri katika Fasihi ya Kiswahili: Mwongozo kwa Mwanafunzi na Mwalimu wa Fasihi Simulizi na Andishi*. Dar es Salaam: MVP.
- Wafula, R.M. na Njogu, K. (2007). *Nadharia za Uhakiki wa Fasihi*. Nairobi: The Jomo Kenyatta Foundation.
- Wanjiku, M.T. (2018). Mabadiliko ya Nafasi na Mtazamo wa Wahusika Wanaume Katika Riwaya za Said A. Mohamed: Utengano (1980) na Dunia Yao (2006). Tasnifu ya Umahiri (Haijachapishwa). Chuo Kikuu cha Kenyatta.